Kazimiera Alberti

Data urodzenia: 1 kwietnia 1898

Miejsce urodzenia: Lwów

Data śmierci: 28 maja 1962

Miejsce śmierci: Bari (Włochy)

Rodzice: Antoni Szymański (nauczyciel) i Maria z Filipowskich

Profesja: poetka, prozaiczka, tłumaczka, animatorka kultury

Słowa kluczowe: Kazimiera Alberti, animatorka kultury, salon literacki, Biała Krakowska, pogranicze polsko-niemieckie, emigracja polska we Włoszech, polsko-włoskie związki literackie, historia kobiet

Biogram[1]

Poetka, prozaiczka, tłumaczka i organizatorka życia kulturalnego, której biografia koncentruje się między Lwowem, Białą Krakowską i włoską Apulią. Urodziła się 1 kwietnia 1898 roku we Lwowie w rodzinie nauczycielskiej. Po dzieciństwie spędzonym w Bolechowie powróciła do Lwowa i podjęła równolegle studia na polonistyce na Uniwersytecie Jana Kazimierza oraz naukę śpiewu w konserwatorium. Znalezienie się w kręgu Jana Kasprowicza tuż przed jego śmiercią w 1926 roku otworzyło jej drogę do warszawskiego środowiska wydawniczego. Debiut prasowy w „Świecie Kobiecym" z 1924 roku poprzedził podwójny debiut wydawniczy z 1927 roku, kiedy ukazały się jednocześnie tomik poetycki „Bunt lawin" i powieść „Mój film".

Około 1930 roku, po ślubie ze Stanisławem Albertim, doktorem prawa i przyszłym starostą bialskim, przeniosła się do Białej Krakowskiej. Tam przy ulicy Staszica 1 zorganizowała salon literacki, prowadziła kabaret artystyczny, przygotowywała wystawy plastyczne. Ekspozycja „Portret pani" z października 1934 roku zgromadziła prace Witkacego, Axentowicza, Bunscha i Glasnera. Wystawy w

[1] Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki" nr projektu NPRH/F/SP/0086/2024/13, kwota dofinansowania 1 119 240 zł, całkowita wartość projektu 1 119 240 zł.

bielskich fabrykach łamały salonową konwencję, kierując sztukę do robotniczego odbiorcy. Działalność odczytowa Alberti, ponad dwadzieścia wykładów wygłoszonych w Bielsku, Lwowie, Poznaniu i Krakowie, wykraczała poza skalę lokalną. Złoty Krzyż Zasługi przyznany w 1933 roku za pracę społeczną, nie za dorobek literacki, oddaje hierarchię, w której postrzegało ją środowisko. Jako pisarka opublikowała w dwudziestoleciu sześć tomów poetyckich oraz powieści, wśród nich kontrkulturową „Ghetto potępione" z 1931 roku, opisującą galicyjskie getto żydowskie z perspektywy uczestnika, nie obserwatora.

Wybuch wojny rozbił infrastrukturę, którą budowała przez dekadę. Mąż został zamordowany przez NKWD, jego nazwisko figuruje na Ukraińskiej Liście Katyńskiej. Bielsko-bialski salon i kabaret zamknięto, polska prasa regionalna została zlikwidowana. Kazimiera schroniła się w okupacyjnym Krakowie i nawiązała kontakty konspiracyjne, w 1944 roku przeszła przez obóz przejściowy w Pruszkowie, a w 1945 roku opuściła Polskę z fałszywymi dokumentami na nazwisko Szymańska, z datą urodzenia przesuniętą o dziewięć lat.

We Włoszech kontynuowała projekt animacyjny, choć z odwróconym wektorem pośrednictwa. Teraz Italia, zwłaszcza Kalabria i Apulia, była przybliżana polskiemu czytelnikowi, a polska kultura wprowadzona została do włoskiego obiegu literackiego poprzez przekłady jej drugiego męża Alfonsa Cocoli. Cykl prozy autobiograficznej i pośmiertny zbiór „La bocca dell'Italia" z 1963 roku domknęły projekt rozpoczęty w bialskim salonie.

Zmarła 28 maja 1962 roku w Bari.

Bibliografia

Źródła:

Biblioteka Instytutu Badań Literackich PAN w Warszawie, sygn. Rps. Zb. Wł. 207, Zeszyty autoprezentacyjne Kazimiery Alberti z wycinkami prasowymi.

Alberti K., *La bocca dell'Italia*, trad. di Alfo Cocola, Napoli: Pazzuoli, 1963.

Alberti K., *Dusza Kalabrii*, przeł. S. Strugała, M. Ślarzyńska, wstęp M. Jochemczyk, M. Piotrowiak, M. Janas, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2025.

Opracowania:

Banot A. E., *Emancypacje Heleny Rumiszewskiej w powieści Kazimiery Alberti «Ci, którzy przyjdą» a fenomen Nowej Kobiety*, „Ruch Literacki" 2022, z. 1 (370).

Janas J., *Między «Ustami Italji» a brzegiem Nervi. Próba odczytania geopoetyki Kazimiery Alberti*, „Fabrica Litterarum Polono-Italica" 2019, nr 1, s. 39–69.

Jochemczyk M., Piotrowiak M., Janas J., *Ekscentryczny żywot Kazimiery Alberti*, [w:] K. Alberti, *Dusza Kalabrii*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2025, s. 9–36.

Magiera H., *Z zagadnień biografii i twórczości Kazimiery Alberti*, rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Danuty Opackiej-Walasek, Katowice: Uniwersytet Śląski, 2017.

Pasterska J., *Alberti Kazimiera Helena [secundo voto Cocola] (1898–1962). Poetka, pisarka, tłumaczka, publicystka, animatorka kultury*, [w:] *Słownik biograficzny polskich pisarek emigracyjnych 1939–1989* [online].

Siwor D., *«Nie łączyła się z nimi, ale rozumiała ich» – Kazimiera Alberti o społeczności żydowskiej w «Ghetcie potępionym»*, [w:] *Czytanie miasta 2. Bielsko-Biała jako kulturowy palimpsest*, red. M. Bernacki, R. Pysz, t. 1, Bielsko-Biała: Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, 2020.

Skiendziel A., *O kobiecie, która myślała o pisaniu… niekoniecznie o mężczyźnie. Kazimiera Alberti*, [w:] *W Jej ślad w historii – kobiety w województwie śląskim na przestrzeni wieków*, red. A. Muszyńska, A. Skiendziel, A. Skrzypietz, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2015.